

interior reviews

photography els zweerink

interior reviews

**potsdam - antivilla
arno brandhuber**

photography els zweerink

Geen luxe
Brandlhuber: 'We hebben de bouwkosten laag gehouden, want het gaat er niet om wat je uitgeeft aan luxe, maar om hoeveel woonplezier een huis je oplevert.'

DIT IS ECHT EEN LUXUEUZE VILLA

De Duitse architect Arno Brandlhuber verdeelt zijn tijd tussen wonen en werken in Berlijn en wonen en werken in een voormalig fabriekspand in Potsdam.

foto's ELS ZWEERINK
tekst RAFAEL RODRIGUEZ

Ligging
De Antivilla, zowel appartement als studio en presentatieruimte, staat aan het Krampnitzmeer. Aan de achterkant kijk je vanaf het dak uit op bos.

Lampen
'Deze lampen, ik heb er twaalf, zijn afkomstig uit een gesloopte katholieke kerk en zijn ontworpen door de bekende kerkenarchitect Rudolf Schwarz.'

BINNENKIJKEN

Raam
'Dit raam doet me denken aan de film *Themroc*. Een vreemde film met rare geluiden en zonder dialoog waarin de hoofdpersoon de gevel uit zijn huis hakt en een soort holbewoner wordt.'

Stoel
'De betonnen vloer en wanden zijn ruw, maar met de meubels en de kleden erin is het een stuk luxueuzer geworden. Het grijze zitmeubel is van Matti Braun, een combinatie van sculptuur en stoel.'

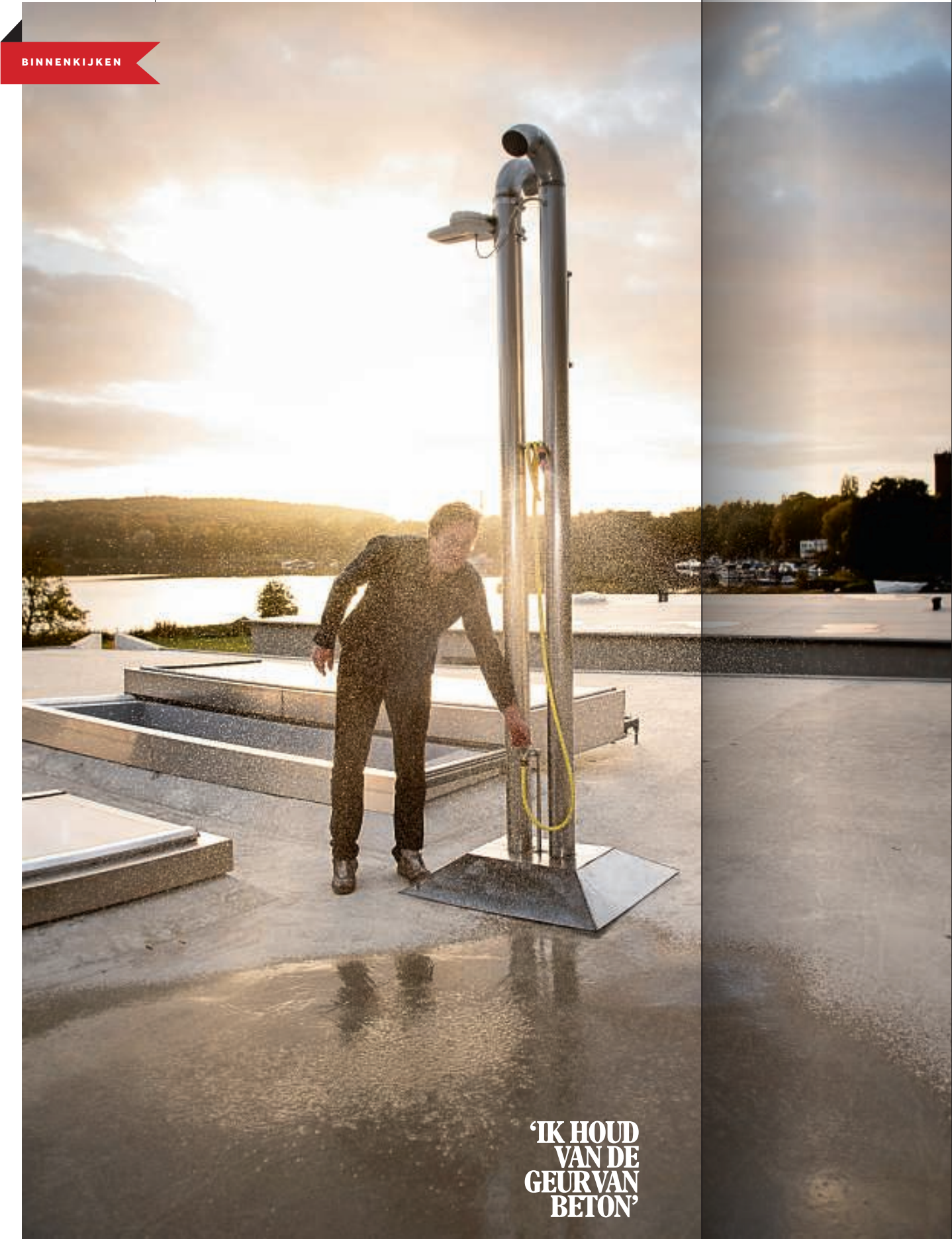

Gordijn
'Om in de winter energie te besparen, kun je deze gordijnen dichttrekken. Ze lopen door de hele kamer. De woonkamer gaat dan van 250 naar 70 vierkante meter. Het scheelt al snel een graad of 8. De vloer is deels geplakt met oude geluidsbanden onder een laag epoxy.'

Wie Arno Brandlhuber (51).
Wat doet hij? Eigenaar van zijn eigen architectenbureau in Berlijn.
Wat? De Antivilla, een voormalig fabriekspand aan het Krampnitzmeer ten noorden van Potsdam bij Berlijn.

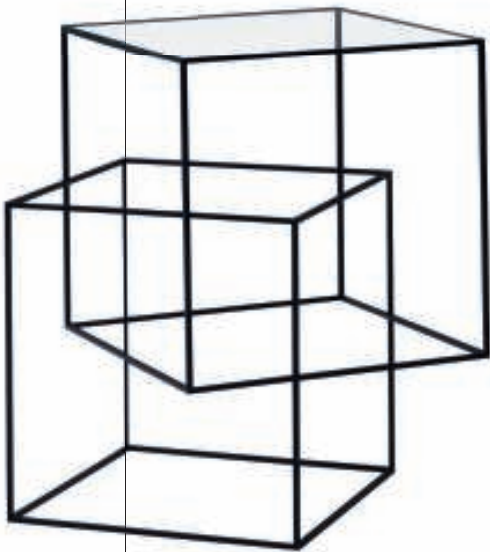
De omgeving is prachtig hier. ‘Inderdaad. Mijn favoriete plek is het platte dak met de buitendouche, vanwaar je een geweldig uitzicht hebt op het bos aan de ene kant en het meer aan de andere. Ik zwem er graag.’
Je villa heeft nogal ongebruikelijke ramen! ‘Ik heb ze erin gemaakt met vrienden. Op een zaterdag hebben we er een feestje van gemaakt: bier, goulash en sloophamers. Het huis zag er na afloop uit als een pompoen met Halloween. De kunstenaar Manfred Pernice heeft me geholpen bij het afwerken van de ramen.’
Waarom een kunstenaar? ‘Ik werk eigenlijk altijd samen met kunstenaars. Ze komen met bijzondere oplossingen. Ik vind het fijn creatieve mensen om me heen te hebben.’
Wat was dit voor gebouw? ‘Dit was in de DDR-tijd een fabriek voor degelijk ondergoed. Ik heb de structuur intact gelaten, in totaal 500 vierkante meter woonoppervlakte.’
Je moet wel van beton houden. ‘Ik vind beton fascinerend, ik hou van de geur ervan en het is makkelijk te verwerken en ik weet dat er lelijke dingen van gebouwd kunnen worden.’
En zo ben je op de Antivilla gekomen? ‘Ik hoopte maar dat mijn burens niet al te geschokt zouden zijn, want ik heb het hele idee van een ‘mooie villa’ hiermee om zeep geholpen. De architectuur van het huis is prachtig, maar niet bepaald traditioneel.’
Je gebruikt de villa niet alleen om er te wonen? ‘Klopt, ik woon hier, maar daarnaast gebeurt hier van alles: er zijn seminars, workshops, bijeenkomsten. Het pand fungeert ook als studio. Het gastenverblijf is gebouwd door studenten die een project nodig hadden voor hun opleiding. En verder kunnen we hier feestjes houden.’
Nu we hier toch zijn: wat zijn mooie plekken om te bezoeken in Berlijn? ‘Ik zou naar de wijk Lichtenberg gaan, oftewel Asiatown. Daar zijn twee interessante torens waar ik mijn volgende project van ga maken. Het is vlak bij de Dong Xuan-markt, midden in de Vietnamese gemeenschap. Er wordt kleding verkocht, eten, en er zijn karaokebars. Alle opschriften zijn er in het Vietnamees. Dat is het interessante aan Berlijn: je kunt er prima wonen zonder ooit een woord Duits te spreken.’

Stoel
► De ‘Loop Chair’ is gemaakt van aluminium. Het is een ontwerp van Sebastian Scherer voor Neo/Craft, € 750.
neocraft.com

Erbij
▲ Ontwerpster Hilla Shamia giet aluminium in de scheuren van verweerd hout. Zo ontstaan krakjes of tafeltjes. Prijs op aanvraag.
hillashamia.com

Bijzettafel
► De ‘Thin Black Table’ is een ontwerp van Nendo voor Cappellini, € 1.065.
cappellini.it

Buitenbank
▼ De ‘Gio’ is een bank van B&B Italia die zowel binnen als buiten kan staan. 203 cm breed, vanaf € 5.480.
bebitalia.it

Salontafel
◀ ‘Plane’ is een ontwerp van Massimo Mariani. 120 x 120, € 2.130.
livingdivani.it

Buitendouche
► De ‘Aquat’ buitendouche van Seletti is 220 cm hoog. € 175.
seletti.it

interior reviews

**berlin - p98a + house
erik spiekermann
& susanna dulkyns**

photography els zweerink

Trappenhuis
Erik Spiekermann:
‘Het trappenhuis
is twee meter
breed en neemt
bijna een kwart
van iedere verdie-
ping in beslag.
Het is een zigzag-
trap: per verdie-
ping hebben we
twee trappen. In
Nederlandse huizen
zie je zulke trap-
pen heel weinig,
daar heeft iedere
verdieping maar
één trap.’

Aan de muur
‘In het trappenhuis
hangen wel veertig
grafische kunstwer-
ken die we hebben
gekocht, gekregen
of zelf hebben ge-
maakt. *Kunst Fuer
Alle* heeft een be-
vriende kunstenaar
geprint op een ver-
trektijdentabel van
de Deutsche Bahn.
Dat is een grapje:
ik heb het letter-
type ontworpen voor
de Deutsche Bahn.
Daarboven hangt de
poster van mijn ex-
positie in het Bau-
haus Archiv uit
2011.’

Opgeruimd
‘Net als iedereen
tegenwoordig zit-
ten we het meest
in de keuken. Het
is hier altijd
best opgeruimd. We
houden niet van
rommel.’

49
BINNENKIJKEN
**ONGEWOON
GRAFISCH**
Erik Spiekermann is
typograaf – hij heeft de letter
ontworpen van alle koppen
in dit nummer. Met zijn
vrouw Susanna woont hij in
dit huis in Berlijn.
foto's ELS ZWEERINK
tekst LISANNE DIDI ONDERWATER

Keuken
‘De keuken is van
Bulthaup. Doordat
we met de bouw van
het huis binnen ons
budget bleven, kon-
den we hem betalen.
Anders hadden we
een Ikea-keuken ge-
kocht, hoor.’

Hangende kasten
'De boekenkast hangt aan de muur, net als alle planken. We hebben niet één kast die de grond raakt. Dat hebben we zo gedaan om de kamers lichter te maken en om het smalle huis een wat meer open gevoel te geven.'

Zonder poten
'Onze bureaus bestaan uit één plank die aan de muur hangt. Hij heeft geen tafelpoten nodig, want de betonnen muren achter de softboards zijn heel sterk.'

Werkkamer
'De betonnen muren van onze werkkamer hebben we bedekt met zachtboard. Dat is een goede geluidsisolatie. Je kunt er punaises in prikken en kabels achter verbergen.'

Berlijn in letters
‘Achter ons hangt de plattegrond van Berlijn in verschillende lettertypes en woorden, gemaakt door de Engelse kunstenaar Mark Andrew Webber. Het is een linoleumsnede van bijna 2 bij 3 meter groot. Ik was in Londen toen hij de eerst vijf hiervan printte en heb er meteen een gekocht.’

Wie? Erik Spiekermann (69) en Susanna Dulkinys (56).
Wat doen ze? Hij is typograaf, zij is grafisch ontwerper.
Waar? Een nieuwbouwhuis uit 2008 in de Berlijnse wijk Mitte.

Jullie huis heeft een opvallende bouwstijl. Spiekermann: ‘Het is heel smal en zeven verdiepingen hoog, net een herenhuis zoals je ze in Amsterdam ziet. In Berlijn zijn zulke smalle, hoge huizen ongebruikelijk. Ons huis is maar 6,5 meter breed en het is 13 meter diep. Het maakt deel uit van drie huizenblokken waarvan dit het goedkoopste was, helemaal gemaakt van beton. Op iedere verdieping, aan de voor- en achterkant, lopen de ramen van vloer tot plafond. De glazen façade is grotendeels ondoorzichtig, met een aantal ramen tussen de glaspanelen. Dat geeft veel licht, maar je kunt niet naar binnen of buiten kijken. Zoals ze dat in de architectuur zeggen: zicht en licht zijn niet hetzelfde. Als je voor ons huis op straat staat, is de voorgevel net een vel overtrekpapier, zei iemand eens. Ja, dat klopt wel.’

Hoe zijn de zeven verdiepingen ingedeeld? ‘Op de begane grond is de garage. De twee verdiepingen erboven verhuren we als kantoren. De derde

verdieping is onze berging. De woonkamer en ons kantoor zijn op de vierde verdieping, daarboven is de keuken en helemaal boven de slaapkamer en badkamer. Van de wet mag je maar vijf verdiepingen op elkaar bouwen, maar wij hebben twee plafonds een paar centimeter verlaagd, waardoor het officieel geen verdiepingen zijn.’
Hoe kom je aan zo’n huis? ‘Een vriendin van ons ging verderop in het blok wonen. De kopers van dit stuk grond haakten op het laatste moment af. Of wij het niet wilden kopen, vroeg die vriendin. Eerst wilden we niet: we woonden in een mooi appartement, dat we net hadden verbouwd. Maar het was wel aantrekkelijk dat deze grond werd gesubsidieerd. In plaats van 3 ton kostte de plek nog maar 120 duizend euro. De bouw zou ongeveer een miljoen gaan kosten, al werd het uiteindelijk iets minder, 980 duizend euro. Onze financieel adviseur zei dat we het moesten doen als investering, om te verhuren. Dat besloten we. Voor de grap begonnen Susanna en ik het

in te richten alsof het ons eigen huis was. Dat was natuurlijk een vergissing: we raakten er zo aan gehecht, dat we er wel móesten gaan wonen.’
Hoe beïnvloeden jullie beroepen het interieur? ‘Het betekent vooral dat ik ontzettend veel boeken heb. We hebben nooit genoeg ruimte voor al die boeken. Ze zorgen er samen met veel foto’s, posters en vloerkleden voor dat het huiselijker, iets minder industrieel aanvoelt. De boeken dempen ook het geluid. Dat is nodig, want met al dat beton echoot het enorm. We besteden veel tijd en geld aan ongebruikelijke details, zoals de kamelhoge schuifdeuren. Dat kan omdat onze verdiepingen maar 3 meter hoog zijn, in tegenstelling tot traditionele Berlijnse huizen waarvan de muren vaak hoger zijn. De enorme ruiten waren erg duur, maar gelukkig is de rest van het huis van goedkope materialen als beton en zachtboard gemaakt, heel basic. We hebben een bijzonder huis, maar ik wil het zo gewoon mogelijk inrichten.’

Eetkamer
‘De eettafel is van het Zwitserse merk Tossa. Het leuke aan deze tafel is dat het multiplex op z’n kant is gebruikt, waardoor je op het tafelblad zo’n 120 houtlaagjes ziet. De stoelen in verschillende kleuren zijn van Vitra.’

Trappenhuis
‘De middelste poster, met de 10 erop, is gemaakt door een kaaskop, Erik van Blokland, die ook typograaf en een vriend van mij is. Zo zijn veel kunstwerken in ons trappenhuis cadeaus van bevriende kunstenaars.’

Badkamer
‘Dit is het hoekje van de badkamer, die doorloopt in de slaapkamer. Het vilten hart is gemaakt door Sarah Illenberger, een Berlijnse illustrator waarmee we bevriend zijn. Zij maakt allerlei objecten en fotografeert die.’

Boekenkast
‘Onze 6 meter hoge boekenkast beslaat allebei de muren van twee verdiepingen. Hier zie je dus maar een kwart van de kast. In een tuigje aan kabels kun je jezelf als bergbeklimmer omhoog hijsen langs de boeken.’

Werkplaats
 'Met een aantal collega's heb ik een werkplaats in het stadsdeel Tiergarten, niet ver van ons huis. Het pand was vroeger een meisjesschool. Hier ben ik een proefprint aan het maken op een van de drukpersen die we hebben.'

Radio
 'Dit radiootje is van Braun, waarvan ik meer spullen heb. Ze zijn mooi vormgegeven. Eigenlijk staat de radio nooit aan in de werkplaats. De drukletters ervoor zijn van hout.'

Drukletters
 'Dit zijn voorbeelden van verschillende maten van drukletters waarmee ik werk.'

Poster
 'De testposter die hier ligt te drogen, komt uit de serie die je hierachter aan de muur ziet hangen.'

Drukpersen
 'We hebben zeven drukpersen in de werkplaats. Op de verdieping waar de wenteltrap naartoe leidt zitten keukens, kantoor en toiletten. De ramen zijn op het noorden, we hebben mooi licht om bij te werken.'

interior reviews

barcelona - manuela sosa

photography els zweerink

Vaas

'Ik verzamel boeken en vazen. Hier zie je de roze Shiva-vaas van Ettore Sottsass. Als ik een vaas opmaak, wil ik dat het leven er uitspringt. Verder houd ik van lezen, ik kan er eindelijk meer tijd voor vrijmaken.'

Bloemenstylist Manuela Sosa Gianoni (38) woont met man en dochter in de heuvels die uitkijken over Barcelona.

fotos ELS ZWEERINK tekst RAFAEL RODRIGUEZ

TUSSEN DE BLOEMEN EN HET GROEN

Muziek

'We houden van exotische muziek. De muziek van de Braziliaanse componist Caetano Veloso bijvoorbeeld, doet me denken aan de muziek in mijn jeugd. Verder luisteren we veel naar Catalaanse popmuziek. Mijn dochter wil daar in het weekend op dansen.'

Skateboards

'Mijn man skate en surft. Hij heeft een skatewinkel in de stad. Zijn spullen zie je overal in het huis liggen.'

Skateboard

► Bij Skate Home maken ze van alles van skateboards. Hier een krukje, € 149. skate-home.com

Tuinkas

▲ De 'Ecoplus'-tuinkas heeft schuifdeuren en dakramen. Breedte 2,50 meter, vanaf € 1.199. tuinkassenwinkel.nl

Kussenhoes

► Kussenhoes 'Kilim' van Kindred Spirits, € 79,95. thekindreds.com

Stoel

▼ Chaise Longue 'Chloe' van Westwing, € 899. westwing.nl

'We houden van exotische muziek uit Brazilië'

Wie? Manuela Sosa Gianoni (38), Sergi (48), dochter Mia (4)

Wat doen ze? Zij is bloemenstylist, hij heeft een skatewinkel.

Waar? Buitenhuis in de wijk Vallvidrera, uitkijkend over Barcelona.

Waarom zijn bloemen zo belangrijk voor je?

'Ik hou van alle bloemen en ik geloof dat elke bloem een feest van schoonheid is. Ik vind dat je met een tak en twee of drie bloemen in een vaas al poëzie kunt bedrijven. Ik ben erg visueel ingesteld en mijn stijl is altijd herkenbaar in mijn creaties.'

De natuur is dus je inspiratiebron?

'Absoluut. Ik heb geen gordijnen in mijn slaapkamer. Als ik wakker word van de zon, of van het maanlicht, zie ik telkens het berglandschap en het land eromheen. Adembenemend.'

Wat is je achtergrond? 'Ik kom uit Uruguay en ben hier aangekomen met een rugzak vol dromen. Ik ben opgeleid als industrieel ontwerper, ik ben artdirector en heb een opleiding gevolgd in ruimtelijke vormgeving.'

Wat trok je aan in dit huis in Vallvidrera? 'We zochten een huis met veel ruimte, waar we planten kunnen neerzetten en buiten kunnen ontbijten. De terrassen zijn ruim en bieden een fantastisch uitzicht. We wonen hier nu vijftien jaar.'

Wat kan je verder nog over het huis vertellen? 'Het huis stamt uit de jaren zestig. We hebben hier en daar ver-

bouwd, nu komt er in de kamers wat meer licht binnen, en verder hebben we slaapkamers gebouwd. Ik hou van de terracottakleur op de muren. De kleur gaat goed samen met de omgeving. We hebben natuurlijke materialen gebruikt, hout, ijzer en marmer.'

Wat is je favoriete bouw materiaal? 'We houden erg van hout, omdat het zo makkelijk te bewerken is. Mijn opa was timmerman, de geur van hout is me altijd dierbaar gebleven.'

Dus dit is jouw idee van het paradijs? 'Zeker. Ik heb veeleisend werk. Ik moet met de bloemen altijd rekening houden met de tijd waarop ze op hun mooist moeten zijn. Dus als ik vrij ben, trek ik me graag terug in mijn kleine paradijs.'

Gelukkig werk je in Barcelona. 'Ik werk in het bloemenatelier van het Monument Hotel in het centrum van de stad. Ik ga daar over alle planten en bloemen.'

Is Barcelona een makkelijke stad? 'Ja, alles is hier vlak bij elkaar. In de winter kun je in hetzelfde weekend zowel skiën in de bergen als, een paar uur later, een bijzondere grot bezoeken aan de Costa Brava.'

Kas

De kas was een bouw pakket dat we uit Engeland hebben laten komen en zelf in elkaar hebben gezet. Aanvankelijk was het mijn werkplek, nu hebben we er allerlei planten mee: het verhuren voor evenementen of voor workshops. Mometeel geef ik er elke week workshops.'

Bank en lamp

'De groene leren bank heb ik zelf ontworpen. Een meubelstoffeerder heeft me geholpen 'm te bouwen. De lamp neem ik al heel mijn leven met me mee. Het is een ontwerp uit 1957 van de Catalaanse architect Jose Antonio Coderch.'

Keuken

'Van de keuken hebben we een open ruimte gemaakt, zodat het licht in de ruimte kan spelen. De deken op de bank is een cadeau van mijn vader. Hij heeft het in de jaren zeventig uit Mexico meegenomen.'

Slaapkamerterras

'De enige boom op ons terrein wilden we behouden, dus hebben we besloten het terras er omheen te bouwen. We kunnen hier buiten eten in de koele schaduw van de boom.'

interior reviews

**biesenthal - wehrmühle
michael hecken
& ayla hecken**

photography els zweerink

Michael en Ayla Hecken plakten een modern pand achter de klassieke voorgevel. Helemaal af is de Berlijnse villa nog niet.

foto's ELS ZWEERINK tekst ANNE VAN BLIJDERVEEN

THUIS IN DE NATUUR

BINNENKIJKEN

Verf
Michael Hecken:
'Tussen 2005 en 2011 organiseerde ik hier kunstshows. Al die kunstenaars deden iets met mijn huis. Één besloot allerlei kleuren verf vanaf het dak naar beneden te laten stromen.'

Kantoorpand
'Oorspronkelijk was dit een kantoorgebouw bij een fabriek. De façade gaf het de uitstraling van een villa. De voorgevel stamt uit 1907.'

BINNENKIJKEN

Sofa

'De rode fauteuil van de Italiaanse meubelfabrikant Minotti kocht ik voor 1.400 euro op eBay. De originele prijs is 12 duizend euro. Rijke mensen zijn idioten. Ze kopen voor belachelijk veel geld zo'n stoel en ruilen 'm na een jaar in voor een ander.'

Auditorium

'De stenen trap loopt over de breedte van de kamer. We gebruiken de ruimte als een auditorium. De spreker staat beneden en de toehoorders zitten op de trappen. Ons huis staat open voor evenementen en vergaderingen. Zo bekostigen we het huis en het landgoed.'

Lamp

► 'Maunsell'-lamp van Kranen/Gille. 65 cm hoog, € 398. kranengille.com

Stoel

► 'Ovni'-kuipstoel met voetenbank van Jori. Stoel: € 2.729, voetenbank: € 1.082. jori.com

Plaid

► Fleeceplaid met opdruk 'The Pin'. 120 x 150, € 59. junique.nl

Bankje

► Staatsbos-beheer leverde het hout van de douglasspar voor de 'Forestry Bench' van Weltevree. Vanaf € 495. weltevree.nl

'In steden kan ik niet ademen'

Wie? Michael Hecken (44) en Ayla Hecken (47).

Wat doen ze? Hij is oprichter van een e-bikemerken en zij produceert fotoshoots.

Waar? Een 14de-eeuws landgoed in Biesenthal bij Berlijn.

Het is net een sprookjeshuis. 'Het is een sprookjeshuis. De voorkant heb ik niet gerestaureerd. Als ik die had geverfd, was het een taart geworden: zo zoet. De omgeving maakt het sprookje af. Er stroomt een riviertje vol vis achter ons huis. Het water kun je drinken. Bevers en herten struinen over ons erf. En toch sta je in een halfuur in het centrum van Berlijn.'

Er moet flink verbouwd zijn. 'Toen ik het huis dertien jaar geleden ontdekte, was het een ruïne. Ik heb duizend ton afval afgevoerd. Ik wilde graag groots wonen. Hiervoor woonde ik in een loft in Londen en ik wilde daarna iets soortgelijks. In Londen is dat onbetaalbaar. Ik ging een weekend naar Berlijn en zag dit huis. De achterkant heb ik gesloopt en daarna modern opgebouwd. Het was moeilijk de moderne achterkant te combineren met de oude voorgevel. Nu vind ik het geweldig.'

Het huis is sober ingericht. 'Ik houd van een minimalistisch interieur. Ik heb niet veel nodig, denk ik, en ik ben toch altijd buiten. Mijn vrouw houdt van vloerkleden en mooie stoelen. Zij maakt het huis gezelliger.'

Het thema natuur komt vaak terug in en om jullie huis. 'In steden kan ik niet ademen. Ik hou van ze, maar ik kan er niet eeuwig blijven. Hier op het landgoed valt niemand mij lastig. De natuur is de enige plek waar ik altijd wil zijn.'

Wat is je favoriete plek in huis? 'In het midden van de kamer. Vanuit dat punt kun je de tuin goed overzien. We hebben overal ramen, dus ik heb daar een fantastisch uitzicht.'

In de winter is je huis anders. 's Zomers is het open voor evenementen, trouwerijen en bijeenkomsten. In de winter houden we het meer privé. Dan komen de vloerkleden tevoorschijn en is het hier knusser.'

Camouflage

'De twee foto's zijn gemaakt door de Duitse kunstenaar Bettina Khano. Ik vind ze mooi omdat ze zo groen zijn. Ik houd van groen. En het is briljant hoe ze de figuren bijna onzichtbaar heeft gemaakt. Ik heb de panelen van haar gekregen.'

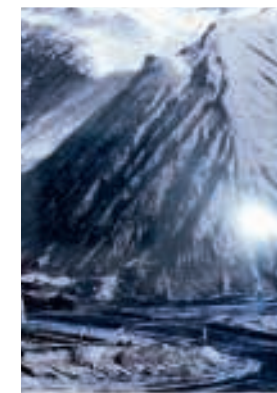

Vlek
'Deze vlek is een kunstwerk van Markus Keibel uit Berlijn. Mijn vrouw vond het werk geweldig. We moeten 'm binnenkort weghalen, want de ruit moet worden vervangen. Maar dan heeft-ie er vijf jaar gezeten.'

Balkon

'In deze gevel kunnen alle ramen open. In de winter, als mijn vrouw en ik uit de sauna komen, blazen we hier stoom af. Niemand die je ziet.'

Hondenledikant

'Hier slaapt onze bordercollie Kara. Mijn moeder heeft dit bed gemaakt van een kinderbed. We vonden Kara drie jaar geleden op een snelweg in Turkije. Ze was een pup van drie maanden. Na veel gedoe mocht ze naar Duitsland komen, ze is het volkomen waard'.

interior reviews

**berlin - sigurd larsen
& herbert hofmann**

photography els zweerink

Acht jaar geleden verhuisde de Deense architect Sigurd Larsen van Kopenhagen naar Berlijn, waar hij onder meer verantwoordelijk is voor het interieur van het bekende Michelberger Hotel.

foto's ELS ZWEERINK tekst LISANNE DIDI ONDERWATER

HEMEL BOVEN BERLIJN

Ronde ramen
Larsen: 'Liefst wil ik ramen tot aan de vloer, om de straat in te kunnen kijken. Maar vanwege de ornamenten aan de buitenkant, zal ik de burens nooit kunnen overhalen grotere ramen te plaatsen.'

Bank
'De bank heet A Sofa en heb ik ontworpen voor Formel A, een meubelconcept uit Kopenhagen. Ik heb daar een paar banken voor ontworpen, dit is er eentje van.'

IJzeren balken
'Het was een verrassing dat we ze tegenkwamen in het plafond. Het lichtgroen is de kleur van de Berlijnse lantaarnpalen. Verderop in de straat staat een gietijzeren waterpomp in dezelfde kleur.'

BINNENKIJKEN

Schuifdeur
'Verborgen in de muur zit een schuifdeur. Overdag zetten we die open, zodat het bed deel van de woonkamer wordt en de flat groter lijkt. Het is net een hotelkamer, waarin het bed centraal staat.'

Plant

► Wie geen groene vingers heeft, kan een eenmalige investering in een kunstplant doen. Monstera Deliciosa, 90 cm hoog. € 88,95.

plsnederland.nl

'Ik woon met veel meubels die half af zijn'

Bank

▲ De 'Dublexo' van Innovation is een zit- en slaapbank, vanaf € 1.021.

innostore.nl

Kastje

► Het 'Glass Cabinet' van Studio Harm + Elke wordt op maat gemaakt. € 999.

harmenelke.nl

Bed

▲ Boxspring 'Marquis' van Hästens. In diverse kleuren en hardheden. Vanaf € 4.300. hastens.com

PRODUCTIE: JOLINE VAN DEN OEVER

Je komt oorspronkelijk uit Kopenhagen. Dat is ook een mooie stad.

Sigurd Larsen: 'Toen ik in 2008 afstudeerde, was daar weinig te doen als architect. Ik had vrienden in Berlijn en kreeg hier een tijdelijke baan. De eerste twee jaar stond mijn inboedel nog in Denemarken, maar ik kreeg steeds meer werk. Nu ben ik hier nog steeds, wat ik helemaal niet vervelend vind.'

Als interieurontwerper moet je huis wel een speelveld of testruimte zijn. 'Ja, zo zie ik het ook wel. Veel prototypen van mijn ontwerpen belanden hier in huis. Dat zijn vaak modellen waaraan iets nog niet helemaal klopt; ik woon met veel meubels die half af zijn.'

Zie je een parallel tussen wat je ontwerpt en hoe je jouw huis hebt ingericht? 'Ik ontwerp veel hotelkamers, tijdelijke huiskamers. Dat is een fijne klus: je kunt jezelf erin plaatsen als testpersoon. Als je een ziekenhuis ontwerpt, moet je het werkproces van dokters en verpleegsters begrijpen. Maar opdrachtgevers dagen me ook uit; op die manier inspireren en beïnvloeden zij mij.'

Jullie appartement lijkt twee verschillende bouwstijlen te hebben.

'Het is een typisch Berlijns gebouw met hoge plafonds en decoraties aan de façade. Ons appartement fungeerde vroeger als opslagplaats. De bovenste verdieping, een soort caravan van twaalf vierkante meter, is er in de jaren negentig op gebouwd. Je zou het een torentje kunnen noemen, met uitzicht over de daken van Berlijn.'

Wat heb je aan je appartement veranderd? 'Na vier jaar huren, kon ik het kopen. Daardoor heb ik veel tijd gehad uit te zoeken waar het mooiste licht en uitzicht is. Ik heb alles opnieuw ingedeeld.'

Eigenlijk woon je dus al in je droomhuis. 'Ik blijf altijd dromen, dat heb ik van mijn ouders: we woonden nooit langer dan drie jaar op dezelfde plek. Op zondag gingen we altijd huizen kijken. Ik heb nooit ergens zo lang gewoond als in dit appartement. Voorlopig hoef ik niet weg, maar soms zou ik een extra kamer willen. Of een weekendhuis.'

Planeten

'Ik weet niet wie 'm ontworpen heeft, maar ik heb de planetenmobiel gekocht bij Halle-sches Haus, waar ze ook mijn meubels verkopen. De lamp is van Gubi, een Deense ontwerper. De slaapkamer-muur hebben we rauw gelaten, het is één van de steunmuren en bedekt met beton.'

Werkplek

'De tafel hier op de bovenste verdieping is een van mijn prototypen. Hij is gemaakt van geveerd mdf, het echte meubel is beter afgewerkt en van mooier hout.'

Monsterplanten

'Onze bambinoplanten groeien heel hard doordat er veel licht in huis valt. Soms is het hier net een jungle. In het begin waren ze veel bescheidener, nu worden het monsterplanten.'

Legokasteel

'De locker is van het Zwitserse merk USM. Ervoor staat een legokasteel, een samenwerkingsproject tussen mijn 6-jarige neefje en mij. Hij kwam hier logeren en we hebben er elke morgen aan gebouwd.'

interior reviews

**berlin - eike roswag
& andrea klinge**

photography els zweerink

Klein wonen in de grote stad

Eike Roswag en Andrea Klinge
maken meubels en ontwerpen
huizen. Ze wonen in een
ex-kraakpand in Berlijn.

tekst Rafael Rodriguez / VK
foto's Els Zweerink productie Joline van den Oever

Keuken
'Bamboe is een veelzijdig
materiaal. Veel meubels
in ons appartement zijn
ervan gemaakt. Verder
kunnen alle lemen
muren in de badkamer
en de keuken makkelijk
opnieuw worden
gebruikt als ze afgebro-
ken moeten worden.'

Waterkan
'De waterkan kregen we cadeau van goede
vrienden die werken als ontwerpers. Het is
een ontwerp van keramist Jacob Wiener. De
theepot is Japans en gemaakt van gietijzer.'

Natuurlijke materialen in een ex-kraakpand in Berlijn

Daklicht

‘Ons appartement was eerst behoorlijk donker omdat het op de binnenplaats van een hoog gebouw staat. Door het glazen dak dat we hebben laten maken, is een lekker lichte ruimte ontstaan.’

Wie? Eike Roswag (46) en Andrea Klinge (43).

Wat doen ze? Beiden werken als meubelmaker en architect bij Ziegert-Roswag-Seiler Architekten. Roswag is mede-eigenaar.

Waar? Een appartement van 68 vierkante meter op de binnenplaats van een voormalig kraakpand in de Berlijnse wijk Mitte.

Hoe vond u deze plek?

Eike Roswag: “Uit de krant. We hadden een pand nodig als project voor de universiteit. Dit gebouw was gekraakt en verkeerde in een slechte staat. In 1994 werd het pand verbouwd, in samenwerking met de bewoners. Vier jaar later besloot ik hier te blijven. Ik woon hier nu dus zeventien jaar.”

Wat is het verhaal van dit appartement?

“Het was oorspronkelijk een gebouw van vijf verdiepingen dat zwaar beschadigd raakte bij bombardementen in de oorlog. Het stadsbestuur wilde de restanten rond 1994 slopen, maar wij konden de begane grond redden en daar wonen we nu.”

Hoe hebben jullie het aangepakt?

“Ik wilde een groen en gezond appartement maken. Als architect werk ik graag met

natuurlijke materialen. Hier binnen hebben we veel leem en bamboe gebruikt. Ze verbeteren het binnenklimaat en absorberen schadelijke stoffen in de lucht.

“Aangestampt leem is een oude bouwtechniek uit Marokko die in Centraal-Europa werd geïntroduceerd door de Romeinen. Bamboe beschouw ik als het bouw materiaal van de toekomst. Het kan ons helpen in de strijd tegen de ontbossing, want dat is een groot, wereldwijd probleem.”

Waarom gebruikt u geen conventionele materialen?

“We moeten nadenken over onze invloed op de

aarde. We kunnen niet doorgaan dingen te willen bezitten die we niet nodig hebben, zoals een grotere woning.”

Wat zou een oplossing kunnen zijn?

“Als iedereen zijn woonruimte zou inkrimpen met 3 procent, zouden we plaats genoeg hebben voor alle nieuwkomers, zoals vluchtelingen. We zouden hen zo aan betere huizen kunnen helpen in plaats van allerlei goedkope woonoplossingen.”

Nu we toch in Berlijn zijn, wat mogen we niet missen?

“Ik zou naar Tempelhof gaan. Het is sinds 2008 niet meer in bedrijf als luchthaven, het is nu een enorm stadspark. Op zonnige dagen is het druk op het asfalt van de landingsbaan, mensen gaan er kitesurfen, hardlopen, fietsen, skaten en picknicken. Een surrealistische plek om rond te lopen.”

Leem

‘Het uiterlijk van deze muren van aangestampt leem is fascinerend. De muren zijn op sommige plaatsen afgewerkt met pleister van klei, zand en natuurlijke vezels. Ik wil ermee laten zien dat ‘groene’ bouwmaterialen ook mooi ontworpen kunnen zijn.’

Tafel

‘Deze tafel hebben we gemaakt toen we in 2013 met een beurs in Rome waren. Hij is met de hand gemaakt van bamboestelen.’

Schuifdeuren

'We hebben vaak gasten, die slapen dan in onze woonkamer. Sinds we onlangs hebben verbouwd, hebben we grote schuifdeuren van bamboe. Hierdoor kunnen we onze woonkamer groter maken, of kleiner, afhankelijk van de noodzaak.'

Karton

'Deze stoel van golfkarton is een ontwerp van Frank Gehry en wordt nog altijd gemaakt door Vitra. Andrea is bezig een muursysteem te ontwikkelen dat ook bestaat uit karton. Het is interessant te zoeken naar alternatieve bouwelementen.'

SHOPPING

Bureau

Bureau 'Paco' is gemaakt van walnoothout en heeft vijf lades, 499 euro, made.com

Krukje

Bamboe krukje van Tineke K Home, 59,95 euro, letoileconceptstore.nl

Theepot

De Japanse 'Haikou'-theepot van Teaclassix is met de hand gemaakt van gietijzer. Inhoud: 700 ml, 59 euro, theeserviesshop.be

Stoel

De kartonnen 'Wiggle Side Chair' is een ontwerp van Frank Gehry, prijs op aanvraag, vitra.com

interior reviews

**los angeles - goldstein residence
james goldstein**

photography els zweerink

BINNENKIJKEN

Film

Goldstein poseert hier - met graagte nadat hij zich heeft verkleed - in de kamer die prominent voorkomt in *The Big Lebowski*. In de film is het de woning van pornoproducent Jackie Treehorn. De huiseigenaar was erbij tijdens het filmen. 'Ik vond het heerlijk om erbij te zijn. Vooral omdat het later een echte culthit werd.'

HOOG BOVEN DE STADSJUNGLE

Dit huis kent u, ook al was u nog nooit in Los Angeles. Deze jarenzestigvilla kijkt hoog uit over Hollywood en werd bekend dankzij de cultfilm *The Big Lebowski* (1998). Huiseigenaar en beroemdheid James Goldstein was er destijds bij. In zijn huis verdringt de natuur zich voor de vele ramen.

foto's ELS ZWEERINK tekst RAFAEL RODRIGUEZ

Ontwerper

Het huis is ontworpen door John Lautner (1911-1994), een leerling van Frank Lloyd Wright. 'Ik ben een grote fan van hem.' Lloyd Wright hing een ontwerpfilosofie aan die Organic Architecture werd genoemd: gebouwen en de natuur vloeien daarbij organisch in elkaar over.

Technologie

Goldstein: 'Architect Lautner liep altijd voorop. Toen hij 80 was stelde hij zich op de hoogte van de nieuwste technologie. Ik probeer hetzelfde te doen. Dit is het enige huis waarvoor Lautner ook de meubels heeft ontworpen.'

‘Ik ben erg bekend in de mode-wereld, dat is een gevolg van mijn kledingstijl’

Wie James F. Goldstein (leeftijd is ‘undisclosed’). Hij is multimiljonair, maar waarmee hij zijn fortuin maakte, is onbekend.

Wat doet hij? Hoofdontwerper van James Goldstein Couture, en ’s werelds nummer-1-basketbalfan.

Waar The Sheats Goldstein Residence ligt in Beverly Crest, bij Los Angeles, Californië.

Waar houdt u zich mee bezig? ‘Ongeveer 27 jaar geleden had ik een nieuw ontwerp voor mijn visitekaartje nodig en toen bedacht ik: ‘James F. Goldstein, *fashion, architecture and basketball*’. Mijn drie belangrijkste liefhebberijen. Ik ben blij dat ik wereldwijd erkenning heb gekregen op die drie terreinen.’

Sinds wanneer woont u hier? ‘Ik woon hier nu ruim veertig jaar. Ik kocht het huis in 1972. Ik stelde een paar eisen aan het huis: het moest modern van ontwerp zijn, ik wilde uitzicht hebben over de stad en het moest een zwembad hebben. Deze villa was in een gruwelijke staat, maar ik zag aan de indeling en het ontwerp dat het iets bijzonders was.’

Uw huis is erg bekend. ‘Vooral in Europa wordt het erkend als een belangrijk ontwerp. Mensen zijn daar nu

eenmaal wat meer bewust van architectuur.’

U houdt van mode zien we. ‘Ik ben erg bekend in de modewereld, dat is een gevolg van mijn kledingstijl en mijn vele bezoeken aan de modeweken over heel de wereld.’

Heeft u nog plannen met het huis? ‘Ik wil nog een kantoor, een keuken, een eetkamer, een buitenterras, een *lap pool* (ondiep zwembad) en een theater laten aanleggen. Dan zijn de laatste stukjes van deze puzzel wel gelegd.’
Nu we hier toch zijn, wat móéten we echt nog zien in LA? ‘De Walt Disney Concert Hall moet je zien. En met de verbouwing van het LACMA, het museum voor modern kunst, komen we wel een stuk in de goede richting. Maar verder zijn er niet zo veel architectonisch belangrijke gebouwen. Toen ik ooit aan John Lautner, de architect van dit huis, vroeg wat hij nog wilde aanpakken in LA, zei hij: ‘Ik wil ooit nog eens een enorme rots te pakken krijgen en die van Mulholland Drive naar beneden op de stad laten rollen.’

Mode
Goldstein is een levende legende in de modewereld. In de afgelopen tien jaar bezocht hij alle belangrijke modeshows. ‘De hoed die ik draag, heb ik zelf ontworpen en laten maken door een bijzondere hoedenmaker in Parijs. Het geeft mijn stijl net iets extra’s.’

Tennisbaan
Goldstein: ‘Onder de tennisbaan is een nachtclub gebouwd. Op de baan die later is bijgebouwd, schijnt de zon langer dan in het zwembad. Het uitzicht is er ook beter. Bij goed weer ben ik daar veel te vinden.’

Basketbal
‘Ik ben de grootste NBA-fan. Ik bezoek ruim honderd basketbalwedstrijden per jaar. In totaal heb ik er meer dan tweeduizend gezien.’

Mode
De hoeden op de kast liggen in het licht dat valt door de ramen met uitzicht op het binnenzwembad.

Junglehuis
Het huis is een verlengstuk van de extravagante jungle rondom de woning. Of is het nou andersom? Het gastentoilet is daar een goed voorbeeld van: door de spiegels en ramen zit je haast midden in de natuur. Het plafond kan ook nog eens open.

Tuin
De grotachtige trap is uitgehakt in de zandstenen heuvel. Alle vegetatie die je hier ziet, is aangelegd. Het tuinontwerp, zegt Goldstein, is een interpretatie van de natuur en de paadjes en trappen verdwijnen als het ware in het ecosysteem.

Buiten

Ver van de drukte van de stad is het huis ondergedompeld in een tropische tuin. De organische architectuur en de natuur buiten maken het huis licht en doen ruimtes nog groter lijken dan ze al zijn.

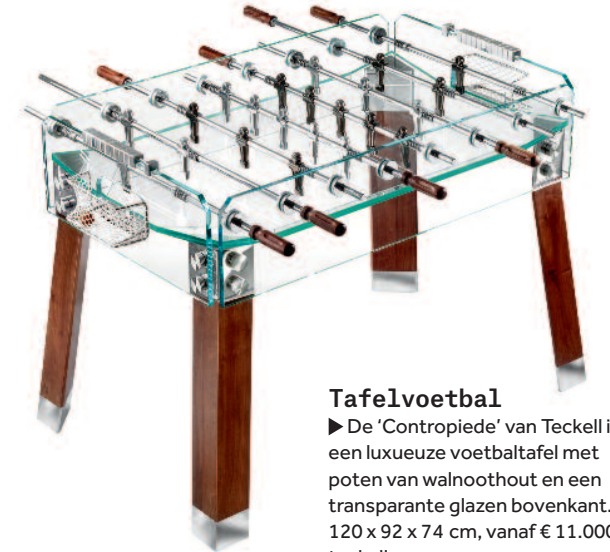

Privéclub

Aan de afbeeldingen van de zelfverklaarde modegoeroe is niet te ontkomen in het huis. Er is ook een privéclub die is gebouwd door architect Duncan Nicholson. Goldstein: 'We willen met de nieuwste technieken Club James nog unieker en spectaculairder maken dan-ie nu al is. We denken aan muren van ledschermen, een dj-booth en speciale verlichting in het plafond.'

Lamp

► De 'Delta' lamp is naar eigen smaak aan te passen door het beton in te slaan. 24 x 10 cm, € 130. lilamps.de

Tafelvoetbal

► De 'Contropiede' van Teckell is een luxueuze voetbaltafel met poten van walnoothout en een transparante glazen bovenkant. 120 x 92 x 74 cm, vanaf € 11.000. teckell.com

Stoel

► De 'Mirto' stoel is een ontwerp van Antonio Citterio voor B&B Italia, € 1777. bebitalia.com

Schaaltjes

► Geometrische schaal 'Midilicious' van Lenneke Wispelwey is gemaakt van keramiek. 11,8 x 4 cm, € 29. lennekewispelwey.nl

Bank

► Leren bank 'Shiraz' van E15 is samen te stellen uit meerdere modules. Vanaf € 2275 heb je een module van 90 x 85 x 96 cm. dezaakdesign.nl

Bed

► Het 'Lowland' bed van Moroso is een ontwerp van Patricia Urquiola. 160 x 200 cm, vanaf € 3100. moroso.it

Bloempot

► De 'Voltasol' bloempot van Livingthings draait mee met de wind zodat de plant van alle kanten zon krijgt. Met de hand gemaakt van terracotta. 18 x 16 x 19 cm, € 47. wearelivingthings.com